

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Бобоева Сайёра Боборачабовна дар мавзӯи “Робитаи креативнокӣ, зеҳни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар сохтори шахсияти донишҷӯёни макотиби олии муосир” барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои психологӣ аз рӯи ихтисоси 19.00.01. – Психологияи умумӣ, психологияи шахсият, таърихи психология (ilmҳои педагогӣ ва психологӣ)

Муаммои омодасозии мутахассисони оянда дар ҷомеаи қунунӣ, яке аз масъалаҳоест, ки ҳамчун ҳадафи стратегӣ ва вазифаи муҳими сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба шумор меравад. Ба назар гирифтан ва ҳаллу фасли саривақтӣ ва бомуваффақӣ он на танҳо барои рушди соҳаи маориф, балки тамоми соҳаҳои ҳаёту фаъолияти ҷомеа басо мубрам ва ногузир дониста мешавад.

Дар даврони соҳибистиклолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар қатори таҳаввулот ва азnavsозиҳои куллии тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат, рушд ва таҷдиду тақмили низоми маорifi кишвар, алалхусус зинаи олии қасбии он низ баръало ба назар мерасад. Муқаммалгардонӣ ва таҷдиду азnavsозии соҳаи маълумоти олии қасбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон шарт ва зарур будани омӯзиш, натиҷагирию ҳулоسابарорӣ ва татбики эҷодкоронаи таҷрибаи пешкадами ҷаҳониро дар самти ташкили раванди таълиму тарбия ба таври устувор амр мекунад.

Имрӯз аз донишҷӯи макотиби олий – мутахассиси оянда, қасбиятнокии муҳаррик ва қобилияти босуръат иваз карда тавонистани ихтисоси худ, ки бевосита бо фаъолияти фикрии эҷодӣ ва ғайримаъмул вобаста аст, талаб карда мешавад, зоро ҳатмкунандаи муосир бо як қатор проблемаҳои маҳсусияти амалӣ дошта, ки аз сабаби навин буданашон, дар раванди таълими донишгоҳӣ ба ҳисоб гирифта нашуда буданд, вомехӯрад. Чунин муаммоҳоро бо такя ба дастовардҳои навтарини илмӣ, тафаккури креативӣ ва муносибати ғайриоддиву эҷодӣ ба қасби худ, ҳал намудан мумкин аст.

Ҷомеаи имрӯза ба мутахассисоне ниёз дорад, ки соҳиби дидгоҳҳои нав, фикрронии инноватсионӣ, креативӣ ва эҷодианд, зоро дар оянда маҳз қобилиятҳои номбурда муваффақияти онҳоро дар фаъолияти гуногунсаҳа таъмин менамоянд. Ин талаботи ҷиддии асри XXI – асри техника ва технологияҳои навин, ҳамзамон талаботи ҷамъияти ояндаи дараҷаи баланди салоҳиятнокӣ ва самаранокӣ ба мутахassis мебошад.

Мавзӯи таҳқиқотии Бобоева Сайёра Боборачабовна ба масъалаи мубрами рӯз – пажӯҳиши ҳусусиятҳои психологии донишҷӯёни макотиби олии муосир, аз ҷумла креативнокӣ, зеҳни эмотсионалӣ, таҳаммулпазирӣ ва робитаи ин ӯҷубаҳо дар сохтори шахсияти онҳо бахшида шудааст, ки то ба имрӯз ба сифати мавзӯи мустақил мавриди таҳқиқот қарор дода нашудааст.

Муҳаккиқ мутмаъян аст, ки раванди ҷаҳонишавии бозори меҳнат нисбат ба донишҷӯёни макотиби олии муосир – мутахассисони оянда талаботҳои рӯзафзун мегузорад, то онҳо муаммоҳои зудивазшаванди глобалии муосирро бо истифода аз қобилиятҳои инфиродӣ-психологии худ, бартараф намуда тавонанд. Мавҷуд будани креативнокӣ, зеҳни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар сохтори шахсияти донишҷӯёни муосир – мутахassисони

оянда, мавқеи махсус дорад ва раванди мутобиқшавии онҳоро ба шароитҳои мураккаби имрӯза, ба маротиб самаранок мегардонад.

Навғониҳои илмии зимни ичрои кори таҳқиқотӣ бадастовардаи унвонҷӯ дар нуктаҳои зерин ифода ёфтаанд:

- бори нахуст масъалаҳои марбут проблемаи психологии креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар соҳтори шахс мавриди таҳқиқ карор дода шудааст;
- мавқеи креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар соҳтори шахсияти донишҷӯёни макотиби олӣ муайян карда шудааст;
- ошкор гардидааст, ки креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ бо вижагиҳои инфиродӣ-психологии шахс алокаманданд;
- яке аз кӯшишҳои аввалини ба забони тоҷикӣ тарҷума намудани (аз ҷиҳати забонӣ мутобиқ кардан) пурсишномаҳои психологӣ бо назардошти талаботи психометрикӣ ба шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади муайян намудани мавҷудияти қобилиятыи креативӣ, дараҷаи зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ ба амал оварда шудааст;
- бо истифода аз методикаҳои психологӣ робитаи креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар соҳтори шахсияти донишҷӯёни муосир муайян карда шудааст;
- мукаррар гардидааст, ки мавҷуд будани креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар соҳтори шахсияти донишҷӯён, муваффақиятнокии онҳоро дар фаъолияти минбаъдаи касбӣ таъмин менамояд;
- муайян карда шудааст, ки самаранокии муносибату муоширати донишҷӯён аз сатҳи инкишофёftai креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ онҳо вобастагӣ дорад; дар заминаи истифодаи мачмӯи методҳои ташхисӣ (пурсишномаҳои психологӣ), робитаи креативнокӣ, зехни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар соҳтори шахсияти донишҷӯён муайян карда шудааст.

Аз ҷониби унвонҷӯ мағҳумҳои “захираи инсонӣ”, “омили инсонӣ”, “иқтидори инсонӣ” “эҷодиёт”, “кроативнокӣ”, “зехни эмотсионалӣ”, “зехни иҷтимоӣ”, “таҳаммулпазирӣ” тафриқабандӣ ва мушаххас намуда шудаанд, ҳамзамон, дар таҳқиқот асосҳои назариявӣ ва мундариҷавии мағҳумҳои “қобилияти креативӣ”, “ҷанбаҳои фардӣ-психологӣ”, “дараҷаи зехни эмотсионалӣ”, “ифодаи таҳаммулпазирӣ” муайян карда шудааст. Зимни чунин мулоҳизаронӣ, ў таърифи нисбатан мукаммалтари мағҳуми мазкурро моҳира наҳия ва пешниҳод намудааст (саҳ. 16).

Дар асоси омӯзиш ва таҳлилу баррасии вижагиҳои хоси психологӣ, муаллиф исбот кардааст, ки барои суръатбахшии дигаргунсозиҳо дар соҳаҳои гуногуни ҳаёти ҷомеа, аз ҳатмкунандагони имрӯзai макотиби олӣ – мутахассисони оянда, пеш аз ҳама потенсиали эҷодӣ, тафаккури инноватсионӣ, креативнокӣ, дараҷаи баланди зехни эмотсионалӣ ва дидгохи ботаҳаммул талаб карда мешавад (саҳ. 14).

Дар робита ба пойгоҳи маълумоти таҷрибавии таҳқиқот бояд эътироф намуд, ки муҳаққиқ дар асл пойгоҳи бузургеро мавриди коркард ва таҳлил карор додааст. Он натиҷаҳои пурсишномаҳои маҳсускро барои муайян намудани қобилияти креативӣ, дараҷаи зеҳни эмотсионалӣ ва сатҳи таҳаммулпазирӣ 598 нафар донишҷӯёни МДТ “Донишгоҳи давлатии Ҳуҷанд ба номи академик Б. Фағуров” ва МДТ “ДДОТ ба номи С.Айнӣ” дар бар мегирад. Коркарди омории чунин пойгоҳи қалонҳаҷм бечунучаро эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро таъмин менамояд. Дар таҳқиқот аз методҳои коркарди математикий ва методҳои оморӣ (омори шарҳдиханда) истифода карда шудааст. Барои коркарди оморӣ ва муайян намудани алоқаи тарафайни корреляционии тағиیرёбандахо, меъёри коррелясияи Ч.Пирсон истифода гардидааст. Коркарди маълумотҳои бадастовардашуда ба воситай барномаи компютерии Excel 2010 ба роҳ монда шудааст.

Натиҷаҳои аз таҳқиқот бадастовардаи худро, унвонҷӯ дар шакли хулосаҳои назаррас, таклифи пешниҳодҳои ҷолиб ва тавсияҳои илмию методии мувоғиқ баён кардааст, ки ҳар як он дар рушди илми психологији муосир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба ҳусус дар доираи амалии психологӣ, бешубҳа саҳмгузор ҳоҳанд буд. Тавре аз таҳлили автореферат бармеояд, диссертасия аз муқаддима, ҷаҳор боб, хулосаи бобҳо, хулосаи умумӣ ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат аст.

Дар муқаддима унвонҷӯ зарурият ва аҳамияти мавзӯи таҳқиқот, дараҷаи омӯзиши мавзӯъ, асосҳои назариявию методологӣ ва усулҳои таҳқиқот, аҳамияти назариявию амалий ва навғониҳои илмии таҳқиқотро баён карда, дар он фарзия, мақсаду вазифаҳо ва объекту предмети таҳқиқот муайян намудааст. Бобҳои алоҳида ва зербобҳо ба таҳлили мушаҳҳаси мавзӯи таҳқиқот баҳшида шуда, дар пайдарҳами мантиқӣ омода карда шудаанд.

Автореферати диссертасияи Бобоева Сайёра Бобораҷабовна тибки меъёрҳои марбут ба таълифи корҳои илмӣ ба забони содаю равон таълиф гардида, дар умум, моҳияти мавзӯъ ва натиҷаҳои кори таҳқиқотии муаллифро пурра инъикос мекунад. Вобаста ба масъалаҳои таҳқиқшаванд 48 мақолаи муаллиф ба табъ расидаанд, ки 21-тои онҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванди аз ҷониби Комиссияи олии атtestатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Федератсияи Русия тавсияшуда интишор ёфтаанд. Мақолаҳо мазмуну мұыттавои рисоларо дар бар мегиранд.

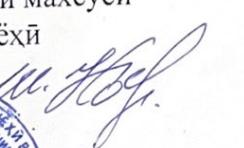
Маврид ба зикр аст, ки муҳаққиқ вазифаҳои дар наздаш гузаштаро ичро намуда, ба ҳадафи таҳқиқот расидааст. Дар рафти кори таҳқиқотӣ ў фарзияи илмиро тасдик намуда, натиҷаҳои ҷолибу назаррасро ба даст овардааст.

Дар асоси гуфтаҳои болоӣ, метавон хулоса намуд, ки кори диссертасияи Бобоева С. Б. дар мавзӯи “Робитаи креативнокӣ, зеҳни эмотсионалӣ ва таҳаммулпазирӣ дар соҳтори шаҳсияти донишҷӯёни макотиби олии муосир” таҳқиқоти баанҷомрасида ба ҳисоб рафта, арзишҳои назариявӣ ва амалии он ба талаботи Комиссияи олии атtestатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯйи мебошанд.

Муаллифи диссертатсия Бобоева Сайёра Бобораҷабовна барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои психологӣ аз рӯйи ихтисоси 19.00.01. – Психологияи умумӣ, психологияи шахсият, таърихи психология (илмҳои педагогӣ ва психологӣ) арзанда мебошад.

Муқарриз: Доктори илмҳои педагогӣ,
академики Академияи илмҳои иҷтимоӣ-педагогии
Федерасияи Русия, профессори кафедраи
чомеашиносӣ Донишгоҳи байналмилалии
сайёҳӣ ва соҳибкории Тоҷикистон Шомуродзода X.P.

Маълумот барои тамос:
734055, Душанбе, хиёбони Борбад, 48/5
Телефон: +992112206363.
Почтаи электронӣ: Hasanjon.Somurodzoda@gmail.ru

Имзои профессор X.P. Шомуродзодаро тасдиқ мекунам:
Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои маҳсуси
Донишгоҳи байналмилалии сайёҳӣ
ва соҳибкории Тоҷикистон Чураев Ш.Н.

